HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יהושע לא ס"ד דקתני בשר דאי בתרומה בשר מי איכא אלא מאי בקדשים חיה בקדשים מי איכא בשר בבשר מיחלף בשר בפירי לא מיחלף אמר עולא חבריא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חולין שנעשו על טהרת קדש דחמירי דאית בהו שלישי אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חבריא רבה בר בר חנה היא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי אמר לו ר"א לרבי יהושע מצינו אוכל חמור מן האוכל דאילו נבלת עוף טהור בחוץ לא מטמא ואילו אוכלה מטמא בגדים אבית הבליעה ואנו היאך לא נעשה אוכל [א]כמאכל ורבי יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרינן דחידוש הוא אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס ואנו היאך נעשה אוכל כמאכל ור"א טומאה משיעורין לא גמרינן ועוד לדבריך שאתה אומר על ראשון שני יפה אתה אומר שני שני למה אמר לו [ב]מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין אמר לו והא משקין נמי תחלה הוו דתנן [ג] [א]כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה [ב]חוץ מטבול יום ועוד שלישי שני למה אמר לו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה [ג]שטהרתה טומאה

[ד] **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** כלומר האי אוכל ראשון ושני ושלישי דקתני בחולין מיירי במסכת טהרות (פ"ב מ"ג) ובאיזו אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה: **על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא.** דבטלה דעתו ואין שם טהרת הקדש נתפסת עליהם אבל בטהרת תרומה [א] נתפסין אלמא מתניתין דלא כרבי יהושע אבל כר"א אתיא דהא סתם קאמר שלישי אפילו בחולין שנעשו על טהרת הקדש[ה]: **דקתני בשר.** מתניתין בבשר חולין קאי ובשלמא פירות חולין אדם מתפיסן בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל להתנהג בטהרת תרומה שאם תתחלף לו תרומה בחולין ויאכל תרומה בחזקת חולין יהא אוכלה בטהרה אבל בשר ליתא בתרומה ואין כהן מתפיס לבשר חולין טהרת תרומה משום דלא מיחלפא ליה תרומה בבשר חולין שיבא לאוכלה כדרך החולין: **בשר בבשר מיחלף.** לפיכך דרך אוכלי קדש לאכול בשר חולין אפי' של חיה בטהרת הקדש שאם תתחלף לו בשר הקדש בזה שיהא אוכלה בטהרה: **בשר בפירי לא מיחלף.** תרומה אינה אלא בפירות ואינו נחלף בבשר לפיכך אין דרך הכהנים להתפיס לבשר חולין שלהן טהרת תרומה: **אמר עולא חבריא אמרין.** [ב]כדאמר במתני' דקתני שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש קמיירי ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא דרבי יהושע נמי ס"ל הכי דחולין שנעשו על טהרת הקדש אית בהו שלישי והאי דקאמר רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפ"ה אית בהו שלישי וכ"ש חולין שנעשו על טהרת הקדש: **מאן חבריא.** דסבירא להו דדוקא נקט רבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מה אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי.** מה השיבו זה לזה איש על דברי חברו: **מצינו שהאוכל חמור מן האוכל.** האדם האוכל המאכל חמור מן המאכל: **היאך לא נעשה אוכל** [ו]**כמאכל.** דהאוכל אוכל ראשון לא יהא ראשון: **דחידוש הוא.** שאין לו טומאה בגלוי וכשהיא בבית הסתרים היא מטמאה האדם עד שהוא מטמא בגדיו וכל שאר טומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזרת הכתוב היא ואין למדין הימנה ור"א סבר למדין: **אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכלו דאינו המאכל.** [ג]קיבל טומאה בכביצה (א) אוכלין טמאין שנגעו בו: **והאדם האוכל.** אוכלין טמאין אינו טמא אא"כ אכל חצי פרס כדתנן בעירובין (דף פג:) וחצי חציה לפסול את הגוייה והן ב' ביצים: **טומאה משיעורין לא גמרינן.** דשיעורין מילתא באנפי נפשיה היא ולאו משום חומרא וקולא אלא אוכל דמטמא בכביצה כך שיער בו הכתוב מכל האוכל אשר יאכל [ויקרא יא] ואמרינן [ד]בפ"ח דיומא (דף פ.) אוכל הנאכל בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת ופסול גוייה בכחצי פרס הכי תקון רבנן: **ועוד לדבריך.** שאתה למד טומאה משיעורין לעשות מאכל חמור מן האוכל מה שאתה אומר האוכל אוכל ראשון נעשה שני יפה אתה אומר אלא שני שני למה: **אמר לו מצינו.** שאוכל שני עושה את חברו שני: **ע"י משקין.** אם נגע אוכל שני באוכל שהמשקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקתני ואזיל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המשקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא מחמרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דאכילה חמירא ממגע: **וא"ל.** ר"א אי ממשקה ילפינן תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון. ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרא דמשקה הוא שעלולין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף: **חוץ מן הטבול יום.** דאיקלשא טומאה מיניה ואע"ג דפסיל תרומה לא עביד משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני: **אלא.** באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בהדיא לעיל [לג:] וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני: [ז]**מפני שטהרתה של תרומה טומאה היא אצל הקדש.** כדאמרינן [ח]בחומר בקדש (חגיגה דף יח:) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלמא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אצל הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה וחיישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה ה"נ שלישי דתרומה לגבי קדש מספקינן ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמצינו שני עושה שני ע"י משקין. מדקאמר רבה בר בר חנה דאותביה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כו' ש"מ דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה ה"ק באלו חולין יש שלישי בנעשו על טהרת תרומה ועלה קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר באיזו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה. ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טעמא הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרינן נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי [ט]בנעשין על טהרת תרומה וכ"ש בנעשין על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאינו לא במשנה ולא בברייתא מה שהשיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביה[ט] א"נ ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דברים מעולם דלרבי יהושע בתרוייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם בין נעשין על טהרת תרומה ובין בנעשין על טהרת הקדש טומאה היא אצל הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו בהני איכא שלישי:

מאן חבריא רבה בר בר חנה. לא ר"ל רבי אלעזר דלעיל דלא הוה קרי ליה חבריא דרבו הוה כדאמר בפ"ק דב"ק (דף יא:) וביש נוחלין (ב"ב דף קכח.) דאמר עולא אמר רבי אלעזר הלכה גובין מן העבדים אבל קשיא אמאי לא קאמר עולא רבותי אומרים ונראה דרבי אלעזר לא קאמר לעיל יותר אלא הכא בחולין שנעשו על טהרת קדש עסקינן והש"ס הוא דמסיים ודלא כרבי יהושע: **ואוכל** עד דאכיל חצי פרס. אע"ג דמפרש ר"ת דבי"ח דבר גזרו על אדם האוכל כבילה שיהא טמא מ"מ מייתי ראיה מפסול גוייה שהיא מתחלה בחצי פרס: **טומאה** משיעורין לא גמרינן. תימה הרי מצינו נבלת בהמה דמטמאה ואוכלה טהור אלמא מאכל חמור מן האוכל: **שני** שני למה. דאע"ג דאיכא למיגזר דבהדי דאכיל אוכלין טמאין שדי לפיו משקין (ב) דמעשר מ"מ אי לאו דאשכחן בעלמא שני דעביד שני לית לן למיגזר דלא להוו מילי דרבנן חוכא ואיטלולא: **מצינו** שני עושה שני ע"י משקין. וא"ת ואמאי לא קאמר ע"י ספר דאמרינן בפ"ק דשבת (דף יד.) דהוי מי"ח דבר וידים הבאות מחמת ספר נמי פוסלות תרומה כדאמר התם וי"ל דלא בעי לאתויי אלא ממאכל דעביד מאכל אחר שני דומיא דמאכל דעביד אדם שני ועוד דהא דספר עביד ידים שניות וגם פוסלות את התרומה לאו משום טומאה אלא משום חומרא: **משקין** תחלה נמי הוו כדתנן וכו'. לא בא להקשות שכמוהו יעשה האדם ראשון דלמה יש לו להיות ראשון אלא רצה לומר דהא דעביד שני היינו דווקא ע"י משקין שהן תחלה ול"ג מה שכתוב בספרים אמר ליה רבי יהושע שאני משקין דעלולים לקבל טומאה דמ"מ לא תירץ כלום: **אף** אני לא אמרתי כו'. י"מ כי מהכא דייק דחבריא סברי

על

מסורת הש"ס

א) נ"א כאוכל. רש"ל, **ב)** [עי' תוס' שבת יד. ד"ה רבי יהושע], **ג)** [פרה פ"ח מ"ז פסחים יד:], **ד)** [שייך עוד לדף לג:], **ה)** [ע"כ שייך לשם], **ו)** נ"ל כאוכל. רש"ל, **ז)** עיין רש"א, **ח)** נ"ל באין דורסין, **ט)** מן "והאי מהדרי ליה" עד "מרביה" ליתא בס"א,

עין משפט נר מצוה

פח א מיי' פ"ח מהל' אבות הטומאה הל' י ופ"י הל"ד והל"י ופ"ז הלכה ה:

פט ב מיי' שם פ"י הל"ג:

צ ג מיי' שם פי"א הל"ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' מאוכלין: **(ב)** תוס' ד"ה שני וכו' שדי לפיו משקין דתרומה מ"מ אי לאו:

מוסף רש"י

כל הפוסל בתרומה. כל הני דמייתינן בפרק יציאות השבת (יג:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו עליהם תורת שניים לפסול את התרומה, מטמא משקין. **אפילו חולין, להיות תחלה חוץ מטבול יום.** שפוסל לתרומה מן התורה וגזירת הכתוב הוא, ומ"מ איקלישא טומאה דידיה ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה, דאין דברי תורה צריכין חיזוק, ומשום דמשקין עלולים לקבל טומאה, ומה היא עלילתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר, גזרו עליהן חומר הרבה שיהו כהנים זהרין לשומרן (פסחים יד:).

שיטה מקובצת

א] אבל בטהרת תרומה יכול להתפיסן ונתפסין: ומתיבת אלמא מתני' כו' עד סוף הדבור נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: **ב]** אמר עולא חבריא אמרין כדאמרי' דמתני' דקתני שני עושה שלישי בחולין: **ג]** דאילו המאכל מקבל טומאה מכביצה אוכלין: **ד]** ואמרי' בפ' בתרא דיומא אוכל הנאכל: **ה]** ולעולם אשמעי' דיש שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה:

רבינו גרשום

הקדש בידים מסואבות: ולוקמה בחולין שנעשו על טהרת תרומה כו'. כלומר ולוקמה מתניתין דאין נאכלין בידים מסואבות בחולין שנעשו על טהרת תרומה ור' יהושע כלומר דהא מודי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאית בהו שלישי: לא סלקא דעתך דקתני בשר. כלומר השוחט בהמה חיה ועוף דהוא בשר: אין בשר בבשר מיחלף. כלומר אע"פ שאין חיה בקדשים גזרינן חיה אטו בהמה דאיתה בקדשים אבל בשר בפירי לא מיחלף ואי בתרומה היאך גזרינן בשר אטו פירי: מאן חבריא רבה בר בר חנה. כלומר דרבה בר בר חנה סבר לר' יהושע חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי כדבעינן למימר בסוף ההלכה: א"ל ר' אליעזר לר' יהושע מצינו שהאוכל חמור מן (החולין) [האוכלין]. ואנו היאך לא נעשה אוכל כאוכלין כלומר ולמה אמרת האוכל אוכל ראשון דאינו אלא שני: מנבלת עוף טהור לא גמרינן. כלומר דחדוש הוא דאינו מטמא אלא אבית הבליעה: אלא מצינו שהאוכלין חמור מן האוכל דאילו אוכל בכביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כו': אלא שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן האוכל לפיכך האוכל אוכל ראשון אינו אלא שני אלא האוכל אוכל שני למה הוא שני כמוהו הוא לדבריך אין חמור אוכל כאוכלין: א"ל מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין. כלומר שאם נגעו משקין באוכלין שניים הרי הם כמוהו: משקין נמי תחלה (הא) [הוו] דתנן כל הפוסל את התרומה כו' ואיזהו דבר הפוסל את התרומה זהו שני ועושין משקין תחלה: חוץ מטבול יום כלומר שטבול יום פוסל תרומה ואין עושין משקין תחלה: ועוד שלישי שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן